

Sárgafejű királyka

Tolyton mozgó, soha meg nem álló apróság, mely egész Európa legkisebb költő madara. Különleges madarunk testsúlya, szinte hihetetlen: alig 5 gramm. Látni, találkozni vele mindig élményszámba megy, mert a legapróbb madár kíváncsi és barátságos is egyben. Az óvatosan közeledő embert sokszor egészen közel engedi.

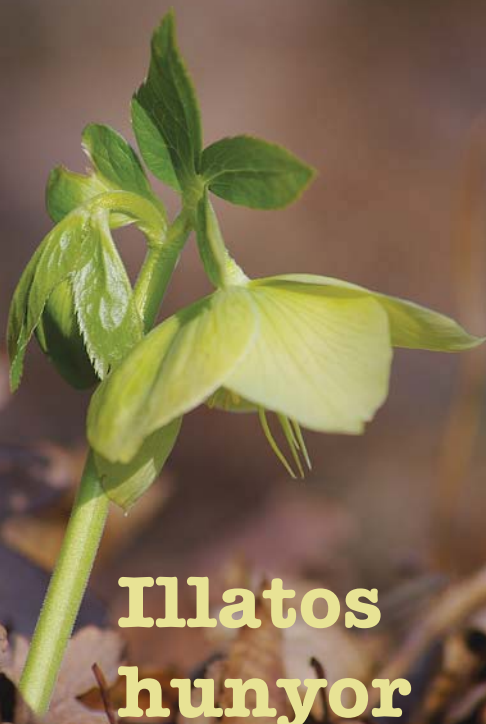
A sárgafejű királyka (*Regulus regulus*) a magashegységek fenyőerdeinek, főként lucosainak a madara. Ennek következtében hazai költő állománya az Alpokaljához és az Északi-középhegységhez kötődik. Időnként megfigyelhető domb- és síkvidéki költése is, de ez esetben is szigorúan ragaszkodik a telepített lucfenyvesekhez. Ahol fészkelésre

alkalmas területet találnak, ott a hímek március végén területfoglalásba kezdenek. Finom énekükkel jelzik a kialakult revír határait. A már elfoglalt területekre érkeznek a tojók, és a párok csak ez után alakulnak ki. Innentől kezdve a tojó átveszi az irányítást. A fészkek helyét már ő választja ki, amelyet általában magasan a koronában, a lucfenyő lehajló ágai

Tavas van! Itt a tavaszi virágok ideje. Mindenki vágyik ki a szabadba, hogy felfedezze, megtalálja az ébredő természet nyomait. Az első jelek egyike pedig nem más, mint ez a szerény külsejű, rendkívül korán megjelenő vadvirágunk, az illatos hunyor.

A hunyoroknak három fajuk él hazánkban. Mindhárom kora tavaszi növény, melyek az üde erdőkben jelennek meg, amíg a fák lombtalan állapotban vannak, és a talajra sok fényt engednek. Ezt az időszakot használják ki, hogy virágozzanak és termést érleljenek. Közülük a Dél-Dunántúlon, így a Mecsekben is az illatos hunyorral (*Helleborus odoratus*) találkozhatunk. Gyakran előfordul, hogy a téli hónapok enyhébb időszakában is megjelenik már egyegy tő, de legnagyobb számban márciustól ápriliséig láthatjuk. Töveij nagyjából 30 cm magasra nőnek. A

virágzás idején nincsenek tőlevelei, azok csak később fejlődnek ki. Leveleket eleinte csak a száron találhatunk, melyek tenyeresen összetettek, és a fonákjukon az erek mentén szőrösek. A szár lehet elágazó is, és rajta több virág is fejlődhet, ám ezek mindig magányosan állnak. A növény jellemzője, hogy a virággal egyetemben zöld színű, amely meglehetősen nagy, akár 7 cm-es is lehet, a nagyon hasonló kisvirágú hunyorral ellentétben, melynek virágai maximum 3-5 cm-esek lehetnek. A zöld virágot nem szíromlevelek, hanem csé-

Illatos hunyor

meg a Kárpát-medencében. Ez már a vonulási időszak kezdete. A költési idő végeztével egyből kóborlásba fognak, majd az ősz második felében már Észak-Európából is megérkeznek a vonuló csapatok.

Ebben az időszakban szinte mindenhol fellelhetők a keresgélő példányok, de talán nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy ilyenkor nincs olyan fenyves, ahol ne látnánk a királykák kisebb-nagyobb csapatait. Mivel társágkedvelő madár, ezért előnyben részesíti az ősszel már kialakult vegyes cinegecsapatokat is. Hozzájuk társulva, együtt mozogva keresik a táplálékot. Ha téli kirándulásaink során találkozunk ilyen csapatokkal, halk püsszegéssel a királykák közelebb csalthatjuk, így megfigyelhetjük parányi termetét, elegáns koronáját. A vonulás során a királykák a Földközi-tenger vidékéig jutnak el, de hazánkban egész télen megfigyelhetők. Az igazi csodálatot talán azzal vívja ki magának az a parányi madár, hogy apró termetének ellenére a vonulás során akár 1000 km-t meghaladó távolságot is képes megtenni.

A sárgafejű királyka Magyarországon védett madár. Természeti értéke 25.000 Ft. Hazai állománya az országban lévő lucfenyvesekhez kötődik, nem haladja meg a néhány ezer páros nagyságot.

között rejtenek el. A királyka nagyon ügyes fészeképítő. Mohából, pókhálóból, zuzmóból készíti a fészket, melyet ügyesen függeszt az ágak közé. Belsejét sok tollal béleli. A lucfenyő sűrű ágai nagyon jó védelmet biztosítanak, így a fészkek legtöbbször a kíváncsi szemek elől rejtve marad. A fészkek elkészülte után kezdődhet a tojásrakás. Nem ritka, hogy április végén, május elején már teljes a fészkek alj, mely átlagosan 7-9 tojásból áll. A kotlásban csak a tojó vesz részt. Ez két hétig is eltart. Ez idő alatt csak rövid időre hagyja el a fészket, míg táplálkozik, tollázkodik. A fészkek rendkívül jó hőtartó tulajdonsággal bírnak, így a tojások nem hűlnek ki, amíg a tojó nem ül rajtuk. A hím ezekben a kotlási szünetekben gondosan kísérgeti párját, amíg az vissza nem ül a fészkekre. Aztán a fiókák kikelése után

neki is megszapornak a teendői. Az etetésből már ő is kiveszi a részét, a fiókákat együttes erővel nevelik fel. Fő táplálékukat ilyenkor a nagyon apró rovarok jelentik. Levéltetvekkel, pókokkal, petékkel, apró hernyókkal etetnek a szülők. A fészkek tisztaságára nagyon ügyelnek. Bár furcsán hangzik, de az énekesmadarak között meglehetősen elterjedt módja a fiókák ürüléke eltüntetésének, hogy azt az első pár napban egyszerűen elnyelik a szülőmadarak, később pedig csőrükbe kapva elrepülnek vele, és repülés közben ejtik el. A fiókák körülbelül háromheti fejlődés után állnak készen a kirepülésre. Pár napig még összetartanak, de a szülők gyakorta nagyon hamar másodköltésbe kezdenek, és ilyenkor viszonylag gyorsan szétszéli a frissen kirepült generáció. A királykák száma láthatóan ősszel nő

szelevelek alkotják, amelyek akkor sem hullanak le, ha a beporzás megtörtént. A valódi szirmlevelei nagyon aprók, és többségük átalakult. Egyesekből mézfejtők, másokból porzók fejlődtek. A nektártermelés kimondottan a beporzó rovarok csalogatására szolgál. A termést érlelő növényen a nagy csészelevelek végig

fennmaradnak, szinte ölelik a kialakuló terméseket. A tüzőtermések csokrot alkotva fejlődnek a virág helyén. A termés érlelés után a növény szára visszafejlődik, és megjelennek tereblyes tőlevelei, amelyek aztán egész éven át megfigyelhetők lesznek.

Az illatos hunyor Magyarországon védett növény. Természeti

értéke 10.000 Ft. Hűségeseink már jól tudják, hogy státusa miatt nem szabad leszedni, kiásni, termőhelyéről elvinni. Már csak azért is vigyázzunk vele, mert minden részében erősen mérgező növény!

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR

WWW.VOLGYISANDOR.EXTRA.HU

